

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

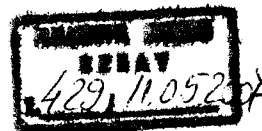
Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr. 2, Intrarea B1, Sectorul 5, 76112 București 40, România

Telefon: (+40-1) 313-2531 Fax: (+40-1) 312-5480

Internet : <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.262A/2007

Domnului

DORU IOAN TĂRĂCILĂ
PREȘEDINTELE SENATULUI

429/2006
Potrivit art.18 alin.(2) și (3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă comunicăm, alăturat, în copie, Decizia nr.355 din 4 aprilie 2007 referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Primiți, vă rog, domnule Președinte, asigurarea deplinei noastre considerații.

PREȘEDINTE
Ioan Vidă
Prof. univ. dr. Ioan Vidă

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosarul nr.262A/2007

DECIZIA nr.355
din 4 aprilie 2007
referitoare la constituționalitatea Legii pentru modificarea și
completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea
referendumului

Cu adresa nr.51/713 din 26 februarie 2007, secretarul general al Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, formulată de un număr de 71 de deputați, și anume: Gheorghe I. Albu, Roberta Alma C. Anastase, Nicolae N. Bara, Gheorghe G. Barbu, Cornel Ștefan C. Bardan, Iulian-Gabriel P. Bîrsan, Anca-Daniela C. Boagiu, Ionela I. Bruchental – Pop, William Gabriel S. Brânză, Daniel I. Buda, Costică N. Canacheu, Bogdan C. Cantaragiu, Alexandru A. Ciocâlțeu, Anca M. Constantinescu, Radu-Cătălin Drăguș, Stelian N. Dușu, Ionesie P. Ghiorghioni, Ion I. Gonțea, Dan N. Grigore, Monica Maria C. Iacob Ridzi, Traian Constantin A. Igaș, Valentin Adrian M. Iliescu, Grațiera Denisa M. Iordache, Radu V. D. Lambrino, Dănuț E. Liga, Mircea Man, Marian-Jean J. G. Marinescu, Laurențiu C. Mironescu, Liviu Alexandru H. Miroșeanu, Alexandru E. Mocanu, Petru P. Movilă, Dorin-Liviu D. Nistoran, Ioan C. Oltean, Aurel A. Olarean, Constantin M. Petrea, Cosmin-Gabriel C. Popp, Cezar Florin Gh. Preda, Ioan Dumitru I. Puchianu, Dumitru Gh. Puzdrea, Romeo Marius Gh. Raicu, Cristian I. Rădulescu, Marius I. Rogin, Marcel Laurențiu M.

Romanescu, Gheorghe G. Sârb, Mugurel Liviu S. Sârbu, Mihai Gr. Stănișoară, Petre Străchinaru, Valeriu I. Tabără, Horia C. Văsioiu, Augustin A. Zegrean, Aurel I. Vainer, Leonida I. Lari-Iorga, Romică C. Andreica, Cristian Alexandru R. Boureanu, Dan Horațiu Gh. Buzatu, Marian V. Hoinaru, Mircea Teodor M. S. Iustian, Corneliu V. Momanu, Monica Octavia P. Muscă, Viorel N. Oancea, Dumitru M. Pardău, Marian Sorin C. Paveliu, Florin Aurelian N. Popescu, Vasile I. Pruteanu, Gabriel A. Sandu, Ion I. Stoica, Cornel H. Știrbeț, Raluca D. Turcan, Dragoș V. Ujeniuc, Petre I. Ungureanu, Claudius Mihail Gh. Zaharia.

Sesizarea a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.15 alin.(4) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.1551 din 26 februarie 2007 și constituie obiectul Dosarului nr.262A/2007.

Obiectul sesizării, astfel cum a fost formulat, îl constituie Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, în redactarea adoptată de Parlamentul României în condițiile art.77 alin.(2), cu respectarea prevederilor art.75 și ale art.76 alin.(1) din Constituție.

În motivarea sesizării de neconstituționalitate, se arată:

- Prevederile art.5 alin.(2) și (4) din Legea nr.3/2000 în forma adoptată prin legea ce face obiectul sesizării, care interzic organizarea referendumului simultan cu desfășurarea alegerilor prezidențiale, parlamentare, locale sau a alegerilor pentru Parlamentul European, ori cu mai puțin de 3 luni înainte și după data acestor alegeri, încalcă prevederile constituționale ale art.2 alin.(1), potrivit cărora *„suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, [...] și prin referendum”*, precum și ale art.90 din Constituție, care prevăd că *„Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere*

poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”. Încălcarea constă în aceea că, prin intrarea în vigoare a legii, „în anii electorali nu s-ar mai putea organiza referendum.” În această ipoteză, de exemplu, „în întreg anul 2008 organizarea de referendum este imposibilă”, deoarece urmează să se organizeze alegeri locale în luna iunie și alegeri parlamentare în luna noiembrie, astfel că art.2 și art.90 din Constituție ar fi inaplicabile. Se consideră că sunt încălcate și dispozițiile constituționale ale art.95 alin.(3) care stabilesc că, în cazul aprobării propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, trebuie să se organizeze referendum pentru demiterea acestuia în cel mult 30 de zile. Or, „dacă acest lucru ar surveni în perioada de 3 luni înainte sau după alegerile la care se referă modificarea legislativă, referendumul prevăzut la art.95 alin.(3) din Constituție nu s-ar putea organiza.” Se mai arată că aceste prevederi din Constituție sunt imperative și „nu lasă loc nici unei limitări”, sens în care s-a pronunțat și Curtea Constituțională prin Decizia nr.567 din 11 iulie 2006 referitoare la dreptul Președintelui României de a consulta poporul prin referendum.

În continuare, se consideră că prevederile art.5 alin.(5) din lege, potrivit cărora „*Ordinea de desfășurare a referendumurilor este dată de forța juridică a actului normativ care l-a declanșat și de data inițierii acestora*”, sunt neconstituționale, „fiindcă noțiunea de forță juridică a actului normativ nu este definită de Legea fundamentală” și nici de art.90 din aceasta. ”Dreptul poporului la referendum decurge din Constituție și nu poate fi stabilită nici o ierarhie a referendumului în funcție de «actul normativ care l-a declanșat».” De asemenea, se consideră că alin.(6) al aceluiași articol, potrivit căruia „*Prevederile alin.(4) se aplică în mod corespunzător pentru referendumul local în raport cu alegerile locale*”, este

neconstituțional, deoarece face trimitere la alin.(4) „despre a cărui neconstituționalitate am făcut vorbire.”

- dispozițiile art.10, potrivit cărora „(1) *Demiterea Președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor cetățenilor înscriși în listele electorale, în cazul în care Președintele României a fost ales în condițiile prevăzute la art.81 alin.(2) din Constituția României, republicată.*

(2) *În cazul în care Președintele României a fost ales în condițiile prevăzute la art.81 alin.(3) din Constituția României, republicată, demiterea acestuia este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară de către cetățenii prezenți*”, contravin art.81 din Constituție. Contradicția constă în aceea că prin modificarea textului se „creează practic două tipuri de președinte – un președinte ales la primul tur de scrutin și altul ales la al doilea tur de scrutin”, ceea ce determină „o diferență de **legitimitate** între cele două categorii.” Or, Președintele României, odată ales, cu respectarea prevederilor constituționale ale art.81 alin.(1), „are aceeași legitimitate, indiferent că alegerea s-a făcut în turul unu sau doi de scrutin – art.81 alin.(2) sau art.81 alin.(3)”, așadar are „un statut constituțional care nu poate fi diferențiat în raport de numărul de voturi cu care a fost ales.” De asemenea, art.10 contravine art.95 alin.(3) din Constituție, care nu face deosebire după cum Președintele României a fost ales în primul sau al doilea tur de scrutin, astfel că textul de lege criticat adaugă la aceasta, ceea ce este inadmisibil. Se mai invocă și încălcarea prevederilor constituționale ale art.99 privind „*Răspunderea președintelui interimar*”, deoarece textul din legea criticată se referă doar la președintele ales în condițiile art.81 alin.(2) sau (3), iar „persoana care asigură interimatul funcției de Președinte al României, nefiind aleasă în condițiile art.81, nu ar

putea fi demisă prin referendum dacă legea ar intra în vigoare”, pentru că „nu stabilește procedura aplicabilă.”

- „proiectul de lege adoptat de Camera Deputaților” contravine principiului neretroactivității legii, consacrat de art.15 alin.(2) din Constituție, prin aceea că instituie o nouă modalitate de demitere a președintelui decât cea existentă la data alegerii sale în funcție, iar „astfel de modificări esențiale nu pot interveni în timpul exercitării mandatului.” În acest sens, se arată că, deși, potrivit art.83 din Constituția revizuită, durata mandatului Președintelui României s-a prelungit de la 4 ani la 5 ani, art.155 alin.(3) din Legea fundamentală stipulează că „Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplică începând cu următorul mandat prezidențial.” În legătură cu încălcarea principiului neretroactivității legii, se invocă Decizia Curții Constituționale nr.61 din 18 ianuarie 2007.

- art.12 alin.(1) din legea supusă controlului de neconstituționalitate, potrivit căruia „*Nu constituie probleme de interes național, în sensul art.11, și nu formează obiectul referendumului, în condițiile art.90 din Constituția României, republicată, problemele care vizează revizuirea Constituției*”, este contrar prevederilor constituționale ale art.90, „pentru că limitează dreptul Președintelui României de a solicita poporului să-și exprime prin referendum voința cu privire la probleme de interes național.” Se arată că, în acest sens, prin Decizia Curții Constituționale nr.567/2006 dispozițiile art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000 au fost declarate neconstituționale, „iar în forma adoptată prin prezenta lege sunt, de asemenea, neconstituționale, pentru că nesocotesc o decizie a Curții Constituționale, care este **general obligatorie.**”

Autorii sesizării consideră, de asemenea, că legea „în ansamblul ei” încalcă art.77 alin.(2) din Constituție, care prevede că, „*Înainte de promulgare, Președintele poate cere Parlamentului, o singură dată,*

reexaminarea legii". Așadar, potrivit textului constituțional, „Parlamentul României era sesizat strict cu problemele ridicate de către Președinte în cererea de reexaminare” și trebuia să se pronunțe numai cu privire la acestea. Totuși, Parlamentul a adăugat noi articole legii supuse reexaminării, ceea ce depășește limitele investiției, iar legea rezultată este practic altă lege decât cea care a fost trimisă inițial la promulgare.

În sfârșit, se mai arată că în legătură „cu problemele din prezenta sesizare” Curtea Constituțională s-a mai pronunțat în ședința din 21 februarie 2007, „declarând ca fiind neconstituțională Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului (*propunerea legislativă înregistrată la Camera Deputaților sub nr.392/2006*)”, ale cărei dispoziții sunt identice cu cele adoptate prin „*propunerea legislativă înregistrată la Camera Deputaților sub nr.669/2006.*”

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a prezenta punctele lor de vedere.

Președintele Camerei Deputaților arată că își menține punctul de vedere formulat în legătură cu sesizarea privind neconstituționalitatea Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, care a făcut obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.180A/2007.

Președintele Senatului, în punctul de vedere exprimat, apreciază că prevederile art.5 alin.(3) și (4) nu încalcă spiritul sau litera Constituției, fiind „evident și normal” că dispozițiile constituționale ale art.2 alin.(1) și art.90, referitoare la exercitarea suveranității naționale de către popor prin referendum, trebuie concretizate printr-o lege care să reglementeze modul de

organizare și desfășurare a acestuia, ceea ce „nu poate fi interpretat ca o formă de restrângere sau limitare.” Atingerea scopului pentru care se organizează referendumul presupune măsuri de evitare a suprapunerilor cu alte activități, astfel că desfășurarea alegerilor generale, prezidențiale sau pentru Parlamentul European concomitent și în aceleași circumstanțe cu un referendum implică riscul compromiterii fiecăreia dintre aceste acțiuni. De altfel, cu privire la alegerile pentru Parlamentul European, chiar reglementările și practica Uniunii Europene recomandă evitarea suprapunerilor cu alte acțiuni. Mai mult, după desfășurarea unui proces electoral este nevoie de o perioadă de timp pentru organizarea unui referendum, atât sub aspect organizatoric, cât și pentru respectarea unui calendar de termene legale. Se consideră că același raționament este valabil și pentru ipoteza în care se organizează întâi un referendum. Ca atare, „fixarea unei perioade minime necesare între cele două tipuri de referendumuri nu poate fi considerată ca o măsură restrictivă” și în acest context „este firesc să se stabilească și un criteriu pentru departajarea priorității lor.”

- în legătură cu prevederile art.10, modificate prin legea criticată, consideră că, deși susținerile de neconstituționalitate au fost soluționate prin Decizia Curții Constituționale nr.147 din 21 februarie 2007, „soluția de demitere a președintelui din noua lege trebuie făcută printr-o nouă analiză raportată la actuala formulare a textului și la noul context al întregii reglementări.” În acest sens, arată că, plecând de la premiza „că demiterea Președintelui prin referendum reprezintă o sancțiune pentru săvârșirea unor fapte grave, este clar că nu se justifică condiționarea valabilității referendumului de prezența majorității alegătorilor înscriși în listele electorale”, o asemenea prevedere neavând un suport constituțional expres.

- cu referire la invocarea încălcării principiului neretroactivității legii, arată că legea criticată stabilește măsuri de ordin procedural, care sunt de imediată aplicare și nu dispune cu privire la statutul și atribuțiile președintelui sau la durata mandatului și nici cu privire la modalitatea de demitere a acestuia, care urmează „aceeași cale” – suspendarea din funcție și organizarea referendumului popular.

- în ceea ce privește susținerile de neconstituționalitate a dispozițiilor art.12 alin.(1) din lege, potrivit cărora problemele care vizează revizuirea Constituției nu pot face obiectul referendumului național, arată că „în sistemul nostru constituțional nu este specific referendumul legislativ”, poporul având dreptul de inițiativă legislativă conform Legii fundamentale, care instituționalizează un referendum final pentru aprobarea legii de revizuire a sa. Consideră că „nu ar fi normal ca pentru revizuirea Actului fundamental să se organizeze două tipuri de consultare a poporului, printr-un referendum prealabil și unul final, cu posibilitatea unor rezultate contrare.”

- în legătură cu susținerile referitoare la încălcarea art.77 alin.(2) din Constituție, arată că „Președintele a solicitat prin cererea sa reexaminarea legii în ansamblul ei, chiar dacă a criticat concret doar unele texte”, precum și că „Parlamentul, fiind unica autoritate legislativă a țării și având suveranitatea în domeniul legislativ, nu poate fi îngădit în exercitarea acestei prerogative.”

Guvernul nu a comunicat punctul său de vedere cu privire la obiecția de neconstituționalitate formulată.

C U R T E A ,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președinților celor două Camere ale Parlamentului, raportul judecătorului-raportor, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, raportată la prevederile

Constituției, precum și dispozițiile din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și ale art.1, art.10, art.15 și art.18 din Legea nr.47/1992, să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor legale criticate.

Obiectul controlului de constituționalitate, astfel cum a fost formulat, îl constituie Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, în ansamblul său, precum și, în special, art.5 alin.(2), (4), (5) și (6), art.10 și art.12 alin.(1) din aceasta. În realitate, legea supusă controlului de constituționalitate cuprinde un articol unic, iar prevederile enunțate ca fiind criticate sunt cuprinse la pct.2, 3, 5 și 6 din aceasta, astfel:

- pct.2. – **„La articolul 5, alineatul (2) va avea următorul cuprins:**

«(2) Referendumul este valabil doar dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale, cu excepția situației prevăzute la art.10 alin.(2).»”

- pct.3. – **„ La articolul 5, după alineatul (2) se introduc patru noi alineate, alin.(3) – (6), cu următorul cuprins:**

«[...]. (4) Referendumul național nu poate avea loc cu mai puțin de 3 luni înainte sau după data alegerilor prezidențiale, parlamentare ori pentru Parlamentul European sau a unui referendum național.

(5) Ordinea de desfășurare a referendumurilor este dată de forța juridică a actului normativ care l-a declanșat și de data inițierii acestora.

(6) Prevederile alin.(4) se aplică în mod corespunzător pentru referendumul local în raport cu alegerile locale.»”;

- pct.5. – **„Articolul 10 va avea următorul cuprins:**

«Art.10 –(1) Demiterea Președintelui României este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor cetățenilor înscriși în listele electorale, în cazul în care Președintele României a fost ales în condițiile prevăzute la art.81 alin.(2) din Constituția României, republicată.

(2) În cazul în care Președintele României a fost ales în condițiile prevăzute la art.82 alin.(3) din Constituția României, republicată, demiterea acestuia este aprobată dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară de către cetățenii prezenți.»”

- pct.6 – „ **La articolul 12, alineatul (1) va avea următorul cuprins:**

«Art.12. – (1) Nu constituie probleme de interes național, în sensul art.11, și nu formează obiectul referendumului, în condițiile art.90 din Constituția României, republicată, problemele care vizează revizuirea Constituției.»”

În opinia autorilor sesizării, legea în ansamblul său, precum și textele menționate din aceasta încalcă, în ordinea invocării lor, prevederile constituționale ale art.2 alin.(1), art.90, art.95 alin.(3), art.81 alin.(1) – (3), art.99, art.15 alin.(2) și art.77 alin.(2).

Aceste dispoziții din Constituție prevăd:

- Art.2 alin.(1): „*Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.*” ;

- Art.90: „*Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.*” ;

- Art.95 alin.(3): „*Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.*”

- Art.81 alin.(1) – (3): „(1) Președintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi.”

- Art.99: „Dacă persoana care asigură interimatul funcției de Președinte al României săvârșește fapte grave, prin care încalcă prevederile Constituției, se aplică articolul 95 și articolul 98.” (Articolul 95 privește „Suspendarea din funcție”, iar art.98 dispune cu privire la „Interimatul funcției”);

- Art.15 alin.(2): „Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.” ;

- Art.77 alin.(2): „Înainte de promulgare, Președintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii.”

Examinând obiecțiile de neconstituționalitate formulate, prevederile legii criticate, prin raportare la dispozițiile constituționale incidente, Curtea Constituțională constată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată și urmează a fi admisă, pentru următoarele considerente:

I. O primă critică de neconstituționalitate vizează pct.2 și 3 ale articolului unic din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Potrivit pct.2 din legea criticată, articolul 5 alineatul (2) prevede că „Referendumul este valabil doar dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale, cu excepția situației prevăzute la

art.10 alin.(2).” [Alin.(2) al art.10, la care se face trimitere, dispune că demiterea președintelui României, ales în condițiile art.81 alin.(3) din Constituție, este aprobată dacă este întrunită majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară de către cetățenii prezenți.] Potrivit punctului 3 din aceeași lege, la articolul 5, după alineatul (2) se introduc patru noi alineate, alin.(3) – (6). Dintre acestea, sunt criticate ca fiind neconstituționale prevederile alineatului (2), privitoare la valabilitatea referendumului local organizat, potrivit legii, pentru probleme de interes local, indiferent de numărul persoanelor participante la scrutin, și ale alineatului (4), care prevăd imposibilitatea organizării referendumului național cu mai puțin de 3 luni înainte sau după data alegerilor prezidențiale, parlamentare, ori pentru Parlamentul European sau a unui alt referendum național. În opinia autorilor sesizării, aceste dispoziții de lege sunt contrare art.2 alin.(1), art.90 și art.95 alin.(3) din Constituție, deoarece limitează sau îngăduiesc dreptul poporului de a-și exercita suveranitatea.

Așadar, în esență, autorii sesizării consideră ca fiind neconstituționale prevederi din lege referitoare la condițiile de organizare și desfășurare a referendumului. Sub acest aspect, Curtea Constituțională constată că susțineri identice au fost formulate cu privire la art.5 alin.(2) și (4) și art.10 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000, care au făcut obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.180A/2007, soluționat prin Decizia nr.147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.162 din 7 martie 2007. Prin această decizie, cu majoritate de voturi, Curtea a reținut că susținerile de neconstituționalitate sunt întemeiate și, în consecință, a constatat că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 pentru organizarea și desfășurarea referendumului este neconstituțională. Pentru a pronunța această soluție, prin decizia menționată, Curtea Constituțională a reținut că art.1 din Legea

nr.3/2000, modificată și completată prin legea criticată, preluând cuprinsul art.2 alin.(1) din Constituție, dispune că *„În România suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin [...] referendum”*, iar potrivit art.5 alin.(1) din aceeași lege, referendumul național și referendumul local se organizează și se desfășoară în condițiile prevăzute de această lege. Or, alineatele nou introduse ce fac obiectul sesizării instituie chiar unele condiții referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului, iar nu prevederi care să contravină acestei modalități de exercitare a suveranității naționale de către popor, astfel că art.2 alin.(1) din Constituție nu este încălcat.

Prin aceeași decizie, s-a reținut că, în schimb, textele de lege criticate încalcă prevederile constituționale ale art.90, potrivit cărora *„Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”*, precum și pe cele ale art.95 alin.(3), care prevăd că, în cazul aprobării propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, *„[...] în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.”* Din analiza celor două texte constituționale rezultă că referendumul se poate desfășura oricând în cursul anului, dacă Parlamentul a fost consultat sau a aprobat propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României. Așadar, potrivit Constituției, nu există nici o altă condiție care să interzică organizarea și desfășurarea referendumului simultan cu alegerile prezidențiale, parlamentare, locale sau cele pentru Parlamentul European, ori într-un anumit interval de timp anterior sau posterior alegerilor menționate. Ca atare, acolo unde legea nu distinge, nici interpretul nu poate să o facă (*Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*). În consecință, condițiile stabilite de legiuitor pentru desfășurarea referendumului prin legea criticată adaugă la prevederile Constituției, ceea

ce determină neconstituționalitatea acestora. De asemenea, Curtea a reținut că exigențele extraconstituționale cuprinse în lege împiedică organizarea oricărui referendum, ceea ce, contravine art.2 alin.(1) din Constituție, în condițiile în care, practic, în România, s-ar putea să se desfășoare alegeri în fiecare an. Mai mult, în condițiile în care legea se referă la alegerile locale, fără a preciza dacă este vorba de alegeri generale sau parțiale, este cunoscut faptul că acestea din urmă pot avea loc în fiecare lună a anului. În consecință, suprimarea referendumului prin obstacole stabilite de lege reprezintă un alt argument pe care se întemeiază constatarea că prevederile supuse controlului din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt contrare Constituției și pot genera blocaje constituționale, data alegerilor devenind dependentă de data desfășurării referendumului.

Față de considerentele expuse, Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, constată că art.5 alin.(2), (4) și (5) și art.10 sunt neconstituționale.

II. Autorii sesizării critică, de asemenea, ca fiind neconstituționale prevederile art.5 alin.(6) și ale art.12 alin.(1) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000, precum și legea în ansamblul său, prin raportare la art.77 alin.(2) din Constituție.

În aceste sens, se arată că dispozițiile art.5 alin.(6) din lege, potrivit cărora *„Prevederile alin.(4) se aplică în mod corespunzător pentru referendumul local în raport cu alegerile locale»*, sunt contrare Constituției, *„deoarece fac trimitere la alin.(4) al aceluiași articol despre a cărui neconstituționalitate am făcut vorbire”*.

Examinând această motivare, Curtea reține că susținerile din sesizare, referitoare la prevederile alin.(6) al art.5 din legea criticată, sunt întemeiate pentru argumentele care au justificat soluția de

neconstituționalitate a art.5 alin.(4) din aceeași lege, și, în consecință, cu majoritate de voturi, constată că art.5 alin.(6) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 este neconstituțional.

În legătură cu art.12 alin.(1) din lege, care prevede că „(1) *Nu constituie probleme de interes național, în sensul art.11, și nu formează obiectul referendumului, în condițiile art.90 din Constituția României, republicată, problemele care vizează revizuirea Constituției*»”, autorii sesizării susțin că încalcă prevederile constituționale ale art.90, întrucât „limitează dreptul Președintelui României de a solicita poporului să-și exprime prin referendum voința cu privire la probleme de interes național”, precum și pentru că, referindu-se la Decizia Curții Constituționale nr.567/2006, „nesocotesc o decizie a Curții Constituționale, care este **general obligatorie.**”

Examinând aceste susțineri, Curtea constată că art.12 alin.(1) din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 contravine dispozițiilor art.90 din Constituție. Potrivit acestor dispoziții, „*Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.*” Rezultă că stabilirea problemelor de interes național este de competența Președintelui României, Parlamentul urmând a fi consultat în legătură cu organizarea referendumului cu privire la probleme de interes național.

În sfârșit, ultima critică de neconstituționalitate privește legea în ansamblul său, prin raportare la art.77 alin.(2) din Constituție, cu susținerea că, potrivit acestor prevederi constituționale, Parlamentul României trebuia să se pronunțe strict față de problemele ridicate de către Președinte în cererea de reexaminare. Or, prin adăugarea unor noi articole legii supuse

reexaminării, Parlamentul a depășit limitele investiției, legea rezultată fiind „practic altă lege decât cea care a fost trimisă inițial la promulgare.”

Examinând aceste susțineri prin raportare la dispozițiile art.77 alin.(2) din Constituție, potrivit cărora „*Înainte de promulgare Președintele României poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii*”, Curtea constată că din textul constituțional rezultă că Parlamentul ar urma să reexamineze doar textele indicate de Președintele României. Așa fiind, această critică de neconstituționalitate este întemeiată și urmează a fi admisă, deoarece: la data de 12 ianuarie 2007, Președintele României domnul Traian Băsescu a solicitat Președintelui Senatului domnul Nicolae Văcăroiu, prin Cererea de reexaminare a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, eliminarea din lege a prevederilor „articolului unic pct.2 referitoare la completarea art.5 din Legea nr.3/2000, prin introducerea alin.(4)”, precum și să se precizeze „în mod expres, abrogarea dispozițiilor alin.(1) al art.12.” Ca urmare a cererii de reexaminare, Parlamentul României a adoptat Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, în care au fost introduse noi prevederi cuprinse în art.5 alin.(2), art.10 și art.12 alin.(1). Așadar, cu prilejul soluționării cererii de reexaminare formulate de Președintele României, prin legea de modificare supusă controlului de constituționalitate în prezentul dosar, Parlamentul României, depășind limitele investiției, care priveau prevederile art.5 alin.(4) și ale art.12 alin.(1) din Legea nr.3/2000, a modificat și completat și alte dispoziții din această lege.

Pentru considerentele arătate, Curtea constată că toate prevederile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 pentru organizarea și desfășurarea referendumului sunt neconstituționale.

În temeiul dispozițiilor art.146 lit.a) și al art.147 alin.(2) și (4) din Constituție, precum și al prevederilor art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 și al art.18 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cu majoritate de voturi,

Curtea Constituțională
În numele legii,
DECIDE :

Constată că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru, și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 4 aprilie 2007 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Kozzokar Gabor, Petre Ninosu, Ion Predescu, Șerban Viorel Stănoiu și Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE
Ioan Vida
Prof.univ.dr.Ioan Vida

MAGISTRAT-ASISTENT ȘEF,

Gabriela Dragomirescu

L429/2006

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr. 2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725 București 40, România

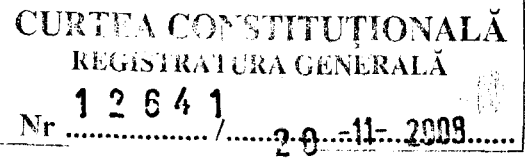
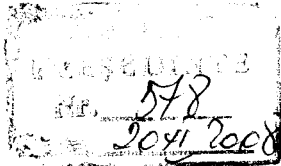
Telefon: (+40-21) 313 25 31

Fax: (+40-21) 312 54 80

Internet : <http://www.ccr.ro>

E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.2153A/2008

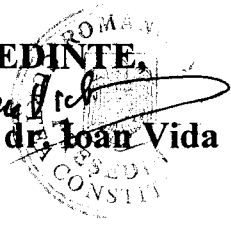

Domnului
ILIE SÂRBU
PREȘEDINTELE SENATULUI

Potrivit dispozițiilor art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă comunicăm, alăturat, în copie, Decizia nr.1218 din 12 noiembrie 2008, pronunțată în Dosarul nr.2153A/2008, prin care Curtea Constituțională a constatat că Legea pentru completarea art.5 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este neconstituțională.

Primiți asigurarea deplinei noastre considerații.

PREȘEDINTE,
Ioan Vida
Prof. univ. dr. Ioan Vida

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosarul nr.2153A/2008

D E C I Z I A nr.1218
din 12 noiembrie 2008

**referitoare la constituționalitatea Legii pentru completarea art.5 din
Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului**

Cu adresa nr.2616 din 31 octombrie 2008, Președintele României a transmis Curții Constituționale sesizarea de neconstituționalitate asupra Legii pentru completarea art.5 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Sesizarea, formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.15 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.11710 din 31 octombrie 2008 și formează obiectul Dosarului nr.2153A/2008.

Articolul unic al Legii ce face obiectul sesizării, prevede: „*La articolul 5 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins:*

«(3) Pentru a nu se influența în nici un fel rezultatul referendumului, alegerile prezidențiale, parlamentare ori cele pentru Parlamentul European nu pot avea loc la aceeași dată cu referendumul.» »

În motivarea sesizării de neconstituționalitate, se arată că:

stabilit că orice limitare a prerogativelor constituționale ale Președintelui în materia consultării prin referendum a poporului este neconstituțională.” Mai arată că, în aceleași sens, a statuat Curtea Constituțională și prin Hotărârea nr.7 din 7 noiembrie 2007 asupra contestației referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului național privind introducerea votului uninominal pentru alegerea membrilor Parlamentului României odată cu desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European.

În plus, legea criticată încalcă prevederile constituționale ale: art.2 alin.(1), întrucât îngreșește dreptul poporului de a-și exercita suveranitatea prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum; art.90, „deoarece condițiile stabilite de legiuitor pentru desfășurarea alegerilor prezidențiale, parlamentare ori cele pentru Parlamentul European, în raport cu desfășurarea referendumului, adaugă la prevederile Constituției. Așadar, condiționarea datei desfășurării alegerilor de data organizării referendumului poate genera blocaje constituționale, întrucât Constituția stabilește expres intervalele de timp în care sunt organizate alegeri parlamentare și prezidențiale.”

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a prezenta punctele lor de vedere.

Președintele Camerei Deputaților, în punctul său de vedere, arată următoarele: legea supusă controlului de constituționalitate a fost reexaminată de Parlament, la solicitarea Președintelui României formulată în temeiul art.70 alin.(2) din Constituție. Din fișa legislativă a proiectului de lege rezultă că Senatul a respins cererea, iar Camera Deputaților a admis-o. În consecință, comisia permanentă sesizată în fond a propus Camerei Deputaților următoarea formulare a textului de lege: (3) *Pentru a nu se*

practica politică din țara noastră șeful statului este încă perceput ca fiind susținut de un partid politic, Parlamentul, adoptând legea criticată „ a hotărât să evite organizarea simultană a unui referendum cu alegerile parlamentare, pentru a nu se favoriza un partid în defavoarea altuia.” Consideră că, „din suta de reexaminări și de sesizări ale Curții Constituționale cu privire la acest subiect” reiese că Președintele României urmărește doar introducerea în Legea nr.3/2000 a unui text care să-i permită organizarea în mod simultan a referendumului și a alegerilor prezidențiale, parlamentare ori pentru Parlamentul European. Or, în calitate de garant al respectării literei și spiritului Constituției, Curtea Constituțională ar trebui să se pronunțe asupra acestui aspect. Menționează că prevederile constituționale ale art.90, care permit șefului statului de a recurge la referendum sunt de ordin general, iar Constituția a permis Parlamentului, în calitate „de organism de suveranitate populară” să detalieze acest cadru general printr-o lege organică. În sfârșit, apreciază că, legea criticată „nu afectează nici statutul constituțional al președintelui Românie, nici nu îl împiedică pe acesta să-și îndeplinească atribuțiile constituționale.”

Președintele Senatului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere.

CURTEA,

examinând sesizarea de neconstituționalitate, punctul de vedere al Președintelui Camerei Deputaților, raportul judecătorului-raportor, Legea pentru completarea art.5 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, raportată la prevederile Constituției, precum și dispozițiile din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

Curtea a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și celor ale art.1, 10, 15 și

modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, având următorul cuprins: „(3) *Organizarea referendumului nu poate avea loc simultan cu desfășurarea alegerilor prezidențiale, parlamentare, locale sau a alegerilor pentru Parlamentul European [...]*”. Or, asupra constituționalității acestor prevederi Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr.147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.162 din 7 martie 2007, cu prilejul soluționării sesizării formulate de un număr de 71 de deputați, care a făcut obiectul Dosarului nr.180A/2007. Și în acea sesizare prin criticile de neconstituționalitate se invoca, între alte dispoziții, încălcarea art.2 alin.(1) și art.90 din Constituție, cu motivarea că limitează sau îngăduiesc dreptul poporului de a-și exercita suveranitatea. Prin Decizia nr.147 din 21 februarie 2007, Curtea Constituțională, constatând că alin.(3) al art.5 din acea lege este neconstituțional, a reținut că alineatul (3), nou introdus prin legea criticată, instituie unele condiții referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului, iar nu prevederi care să contravină acestei modalități de exercitare a suveranității naționale de către popor, astfel că nu este încălcat art.2 alin.(1) din Constituție. În schimb, Curtea a constatat că acel text de lege încalcă prevederile constituționale ale art.90, potrivit cărora „*Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național*”, precum și cele ale art.95 alin.(3), care prevăd că, în cazul aprobării propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, „*[...] în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.*” Aceasta deoarece, „din analiza celor două texte constituționale rezultă că referendumul se poate desfășura oricând în cursul anului, dacă Parlamentul a fost consultat sau a aprobat propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României. Așadar, potrivit

În temeiul dispozițiilor art.146 lit.a) și al art.147 alin.(2) și (4) din Constituție, precum și al prevederilor art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 și al art.18 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale,

Curtea Constituțională
În numele legii
DECIDE :

Constată că Legea pentru completarea art.5 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este neconstituțională.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 12 noiembrie 2008 și la aceasta au participat: Ioan Vida, președinte, Nicolae Cochinescu, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader și Augustin Zegrean, judecători.

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE,

Prof.univ.dr.Ioan Vida

MAGISTRAT-ASISTENT ȘEF,

Gabriela Dragomirescu